

Универзитет уметности у Београду

НАСТАВНО УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ

ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Докторске уметничке студије

Париска 16, Београд

11000 Београд

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ
УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА И ПИСАНОГ РАДА
„На крилима паганског“ - изложба слика великог формата

кандидаткиње Смиље Иветић

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта „На крилима паганског - изложба слика великог формата“ кандидаткиње Смиље Иветић именована на седници Наставно-уметничког већа ФЛУ у Београду радила је у саставу:

мр Радомир Кнежевић, редовни професор ФЛУ

др ум Симонида Рајчевић, доцент ФЛУ

др ум Биљана Ђурђевић, доцент ФЛУ

др ум Милица Црнобрња Вукадиновић, доцент ФПУ

др ум Милета Продановић, редовни професор ФЛУ (ментор)

и донела је следећи закључак:

Биографија кандидата

Смиља Иветић рођена је 1983. године у Београду. Дипломирала је на сликарском одсеку Факултета ликовних уметности у Београду 2008. године, у класи професора Слободана Роксандића. Од 2009. члан је УЛУС-а. У статусу самосталног уметника од 2009. године.

Излагала је самостално и групно у земљи и иностранству (Француска, Аустрија, Бугарска, Грчка, БиХ...)

Изражава се кроз различите медије: сликарство, цртеж, инсталације.

САМОСТАЛНЕ ИЗЛОЖБЕ:

2015. *Бонжур мадам*, Галерија Сулуј, Београд

2014. *Open studio*, Cité internationale des Arts, Париз

2012. *Proxima estacion*, КЦ Град, Београд

2011. *Самостална изложба слика*, Caffe Galery, Панчево 2008.
2009. *Изложба радова студената генерације Факултета ликовних уметности и Факултета примењених уметности Београд*, Галерија ФЛУ Београд
2008. *Слике и цртежи*, Центар за културну деконтаминацију, Београд

ГРУПНЕ ИЗЛОЖБЕ:

2017. Салон у октобру, Уметнички павиљон Цвијета Зузорић, Београд
2016. *Традиционална новогодишња продајна изложба*, Уметнички павиљон Цвијета Зузорић, Београд
2015. *Подржи живот и уметност*, Галерија Сулуј, Београд
2015. *Јесења изложба*, УЛУС, Уметнички павиљон Цвијета Зузорић, Београд
2014. *Јесења изложба*, УЛУС, Уметнички павиљон Цвијета Зузорић, Београд
2013. *Пролећна изложба*, УЛУС, Уметнички павиљон Цвијета Зузорић, Београд
2011. *ИНТЕРБИТЕФ XIV*, Међународна галерија портрета, Тузла, БиХ
2011. *Минимит Махитит 3*, Бања Лука, БиХ
2010. *Нишки цртеж*, Галерија савремене ликовне уметности Ниш, Ниш
2010. *Прогресивне наде II*, Галерија Хаос, Београд
2010. *“ФРАГИЛНО - рукуј пажљиво”*, Галерија Магацин, Београд
2009. Изложба радова " *Art&science festival* ", Патра, Грчка
2009. *Изложба слика колоније Русалка*, Галерија +, Софија, Бугарска
2009. *Изложба слика колоније Русалка*, Беч, Аустрија
2009. *Нишки цртеж*, Галерија савремене ликовне уметности Ниш, Ниш
2008. *Изложба младих 2008*. Nis Art Foundation, Ниш
2008. *Прогресивне наде*, Магацин, Београд
2008. *Радови студената проширених медија*, Галерија Флу, Београд
2008. *Изложба цртежа,скулптура и објеката малог формата студената ФЛУ из Београда*, Дом омладине, Београд
2007. *XIV Бијенале студентског цртежа Србије*“, Дом културе Студентски град, Београд
2007. *Изложба цртежа,скулптура и објеката малог формата студената ФЛУ из Београда*, Дом омладине, Београд
2007. *Прогресивне наде*, Улица Цара Лазара, Београд
2006. *Изложба цртежа,скулптура и објеката малог формата студената ФЛУ из Београда*, Дом омладине, Београд

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА:

Добитник *награде из фонда мр. Миодраг Јањушевић*, академски сликар, 2008.
Студент генерације Факултета ликовних уметности, Београд 2008.

СТИПЕНДИЈЕ:

- Стипендиста Републике Србије 2004, 2005, 2006.
- Стипендиста града Београда 2007, 2008.
- Стипендиста ЕФГ Банке за 100 најбољих судената Србије 2008.

РЕЗИДЕНЦИЈАЛНИ ПРОГРАМИ:

Cité internationale des Arts, Париз, Француска, 2014.
Sucre Sol – Artist in residence програм, Барселона, Шпанија, јун-јул 2012.

ЛИКОВНЕ КОЛОНИЈЕ:

Русалка, Бугарска, 2009.
Водице, Голубинци, 2010.

ЈАВНИ РАДОВИ:

Мурал, Psi Cro, Airport City, Београд, 2007.

Анализа рада

Докторски уметнички пројекат Смиље Иветић састоји се из два дела, јавно приказане изложбе слика и текстуалног дела рада који контекстуализује њене радове у сликарском медију. Избор наслова целог уметничког пројекта, „На крилима паганског“ – условљавају два кључна појма у раду Смиље Иветић. То су **крила** - симбол који се често појављује на њеним сликама. Уколико она нису приказана, неки други објекти или елементи преузимају њихову улогу. Та улога се одликује у лебдењу у једној бестежинској атмосфери. Њене слике нису илузионистичке и стога у њима нема прецизно приказаног простора – али те слике јесу *асоцијативне*, стога на њима посматрач најпре примећује ковитлаце енергије, а тек онда почињу да се откривају обриси иконографије.

Друга кључна реч је **паганско**. Највећи део писаног рада Смиље Иветић посвећен је анализи тог појма, модалитетима присуства паганског у савременој светској и српској уметности и, коначно, у њеном раду.

Писани део рада отвара веома компетентно склопљен *гласар* – сви појмови који ће бити коришћени у њеном тексту (*паганизам – пагански, анимизам, магија, ритуал...*) сажето су

дефинисани, а све са намером да се у тексту постигне термилошка јасноћа. Смиља Иветић полази од очигледне чињенице да је европска цивилизација у претходних шеснаест столећа доминантно хришћанска, али да у том европском хришћанству опстају видљиви и мање видљиви трагови претходних религијских уверења. Уводно поглавље „Појам паганског и његово присуство у хришћанству“, дакле, даје историјску платформу на којој се одвија њено истраживање. То истраживање, природно, везано је за оне трагове древних религијских система који постоје у области визуелних уметности.

Докторски уметнички пројекат „На крилима паганског“ прати уметничко истраживачки рад кандидаткиње почев од 2013. године. То је време када Иветићева у свој рад уноси елементе средњовековне уметности настале на два пола Медитерана, источне традиције коју обично називамо византијском и оне на крајњем западу Средоземног басена, каталонске романичке уметности као дела шире стилске формације везане за европски запад.

Смиља Иветић препознаје и издваја сцене на којима су трагови разноврсних паганских традиција најупадљивији: то су најчешће сцене Апокалипсе, као и сцене мучења као готово обавезни део илустрације Страшног суда. У великој мери ту су и фигуре анђела (гласника), крилатих створења и необичних композитних бића. Пратећи типологију анђеоских ентитета коју је дао Псеудо-Дионисије Ареопагита она исцртава сажету мапу тих анђеоских редова и њихових појединачних својстава. Она такође прати крилата бића у другим традицијама, различитим од хришћанске (исламска, персијска...). У широким корпусима средњовековне монументалне уметности, византијске и романичке, кандидаткиња посебно издваја споменике и сликане целине које су извршиле утицај на њен рад. То су, у уметности Балкана, Студеница, Сопоћани и Богородица Перивлепта у Охриду. Она предочава приказе Страшног суда, тачније детаље те композиције на мозаицима из базилике на острву Торчело у Венецијанској лагуни и фрескама цркве Богородице Љевишке у Призрену, Грачанице, Христа Хоре у данашњем Истанбулу и поствизантијског румунског манастира Воронец. Аналогне композиције сачуване на западу Медитерана, у рустичним романичким црквама, данас су груписане у Музеју каталонске уметности у Барселони – Смиља Иветић управо сусрет са њима означава као почетак концептуалне али и практичне реализације будућег докторског уметничког пројекта. Из обиља слика скинутих са зидова она бира фреске из Свете Марије и Светог Климента у Тахуљу и Сант Хоана де Боа где су најбоље изведене и сачуване сцене које инспиришу кандидаткињу.

Као својеврсно проширење корпуса призора сачуваних на зидовима цркава у Пиринејима она наводи и неколико циклуса минијатура у средњовековним манускриптима у којима постоје гротескни призори потекли из паганизма.

Четврти одељак писаног рада Смиље Иветић са насловом „Модалитети паганског у уметности XX и XXI века“ компаративно прати ову тематику у делима познатих и мање

познатих уметника наше епохе. Антрополошко искуство религије било је инспирација многим савременим уметницима који нису нужно били верници. Тако се кандидаткиња осврће на пробрана дела уметника какви су Пикасо, Нолде, Шагал, Миро, и нарочито Ники де Сент Фал, са чијим радовима Иветићева осећа посебну блискост. Опус два уметника са наших простора такође је имао значајну улогу у усмеравању кандидаткиње према одабраној теми: то су Илија Башичевић Босиљ и Стеван Кнежевић.

На овом месту сасвим се јасно исказује и коначни циљ практичног уметничког рада, идеја да представи својеврсну *капелу*, односно просторни амбијент обележен сликама који може бити простор за уточиште, мир. Радови – њене слике су монументалних размера, по чему се оне визуелно везују за фреске. Овим опредељењем се не иде на сакралне-религиозне емоције, већ на простор који подстиче духовност самог посматрача. Она даје приказ остварења Марка Ротка (капела у Хјустону), капеле Богородице Јерусалимске (Chapelle Notre Dame de Jérusalem) Жана Коктоа, Матисове Капеле Розаријума у Вансу: два од ова три анализирана амбијента су у сакралној (култној) функцији а један није – свеједно, сви они кроз језик модерне уметности креирају атмосферу *прибежишта*.

Смиља Иветић *значај* једног овакво постављеног пројекта види у одговору у којој мери је потребно уточиште савременом човеку, као потреба за религијом која му не мора бити блиска, односно од њега не захтева да буде верник.

Након овог прегледа Смиља Иветић прелази на представљање и анализирање тема и интересовања која су је заокупљала у досадашњем раду; једну од константи у њеном раду представља везаност за фигуру која ће, наравно, током времена задобијати различите модалитете. Циклус „На крилима паганског“ је синтеза досадашњих истраживања. То је назив за серију радова насталих у периоду од 2012. до 2017. године. Он, у тематском смислу подразумева и серију цртежа и чине целину са сликама великог формата. Цртежи су за Смиљу Иветић били својеврсна лабораторија и начин да се испита како *лично* има одјек у цртежу – као тематски оквир, као гест, у смислу интензитета и јачине потеза и у стилизованости и сведености приказа. Повремено се у ове цртеже укључује и текст. Ова врста интервенције је такође личне природе и нужно се не везује за представу на цртежу. Текстове чине песме писаца XX века. Речи су биле исписане или у огледалу или помешаних слова. Тако је за неког ко зна напамет песму или су му текстови познати, било лако да их прочита. У супротном, делују више као илустрација. За Смиљу Иветић су били једна врста „мантре“, речи и стихови од посебног значаја.

Онако како писани део рада отвара речник – сличан појмовник га и затвара. Уводни глосар је, наравно, општег типа, док овај завршни даје инвентар иконографског репертоара кандидаткиње Смиље Иветић. У том инвентару пронаћи ћемо „одреднице“ какве су *грифони, фигуре без главе, фигуре са више глава, ребра, трубачи, облаци...* Тај паноптикум

склопљен је у слике које се одликују покренутим али не и разузданим гестом, чистим бојама снажних контраста у којима цртеж има наглашену улогу.

Критички осврт референата

Слике настале на платформи која је скрупулозно образложена у писаном сегменту докторског уметничког пројекта наслањају се на трагове паганских веровања сачуваних у хришћанској иконографији, али их интерпретирају сасвим слободно, отворено и креативно. Многе од фигура делују сасвим „непрепознатљиво“ све док пажљивији посматрач не открије својеврсну визуелну „прераду“ почетног предлошка изведену у циљу стварања слике као својеврсног енергетског поља. У тим покренутим композицијама до изражаја долази још једна карактеристика којом се кандидаткиња надовезује на дело Илије Босиља али и још више Стевана Кнежевића, а то је димензија хумора. Њене слике великих формата јесу својеврсна имплозија визуелних, „летећих“ елемената која одише атмосфером зачудног и чедног, на моменте скоро дечјег.

Писани део рада Смиље Иветић на најбољи начин подупире платформу на којој настаје њен уметнички рад. Кандидаткиња је јасно, критички, сагледала свој рад настао током завршних година студија и током година професионалне активности, фокусирала своју пажњу на разумевање креативног процеса који ју је довео до слика које истовремено имају потку старије уметности – романичке и византијске, кроз коју опет просијавају елементи још веће древности – и при томе су недвосмислено савремене.

Комисија сматра да докторски уметнички пројекат Смиље Иветић у свим својим елементима представља својеврсно обогаћивање наше ликовне сцене.

Оцена резултата - закључак са образложењем уметничког доприноса рада

Докторски уметнички рад „На крилима паганског - изложба слика великог формата“ кандидаткиње Смиље Иветић сложена је и добро компонована целина која своју вредност дугује колико преданом истраживању и прикупљању грађе, толико и уметничкој инспирацији и организацији материјала. Уметнички рад представља визуелно узбудљиво остварење које отвара многобројне проблеме и нуди подстицајну платформу за теоријску елаборацију – слике које чине приказани циклус настале су на креативном и особеном читању и транспоновању искустава древне уметности, пре свега византијске и романичке. То ново, оригинално и веома лично читање јесте најважнији, мада не и једини допринос

овог амбициозно постављеног рада. У текстуалном делу пронађени су права мера и квалитет употребљене литературе.

Имајући у виду садржајно и прецизно образложење теме као и настанка уметничког дела у писаном раду, комисија сматра да је кандидаткиња Смиља Иветић успешно реализовала и представила јавности свој уметнички пројекат и стога предлаже Наставно-уметничком Факултета ликовних уметности да усвоји овај извештај и достави га Сенату Универзитета уметности како би се могао одредити датум одбране.

Комисија:

мр Радомир Кнежевић, редовни професор ФЛУ

др ум Симонида Рајчевић, доцент ФЛУ

др ум Биљана Ђурђевић, доцент ФЛУ

др ум Милица Црнобрња Вукадиновић, доцент ФЛУ

др ум Милета Продановић, редовни професор ФЛУ (ментор)